

Володимир Дзєга

Київський національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Методологічні засади механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування

У статті досліджується питання використання методологічних основ механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування. Особливу увагу приділено методології державного управління. Автором систематизовано наукові праці вітчизняних учених з питань методології досліджень компетентності посадових осіб місцевого самоврядування. Аналізуючи різні теоретико-методологічні підходи – системний, діалогічний, компетентнісний, структурно-функціональний, автор акцентує увагу на значимості такого процесу як багатовекторність для організації управлінської діяльності посадових осіб. Сутність багатовекторного підходу полягає в тому, що він повинен бути стійким, відтворюючим, прогресуючим, містити в собі джерело для подальшого вивчення методів та принципів механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, яка впливає на ефективність їх управлінської діяльності.

У цьому контексті важливим завданням з методології досліджень механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування є вивчення їх (посадових осіб) функціональних особливостей в умовах суспільної трансформації. Вона забезпечує формування партнерських відносин між публічною владою та громадськістю. Ефективність вирішення залежить від уміння посадовими особами залучити до управлінської діяльності громадськість із різними поглядами, об'єднати їх для продукування інноваційних ідей та рішень. Тому організаційна компетентність посадових осіб сприяє високоякісно виконувати поставлені завдання на місцевому рівні.

На виконання окреслених завдань впливає також вибір методів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування. Тому, наукове дослідження дозволяє розкрити сутність цих методів, характеристики та зв'язки між ними.

Ключові слова: комплекс наукових підходів, системний, комплексний, діалогічний, структурно-функціональний підходи, багатовекторність, соціальна система, умовах суспільної трансформації

Vladimir Dzega

Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

Methodological Principles of Development Mechanisms for Organizational Competence of Local Government Officials

The article investigates the use of methodological bases and the development of the appropriate terminological subsystem for the development mechanisms of organizational competence of local government officials. Researchers pay special attention to the methodology of public administration, the essence of which is revealed in this article.

The author tries to systematize the scientific works of domestic scientists on the methodology concerning with the competence of local government officials. While analyzing various theoretical and methodological approaches – systemic, dialogical, structural, functional and competence building approaches, the author emphasizes the importance of multi-vector process for the organization of government officials' management activities. The essence of the multi-vector approach is that it should be stable, reproducible, progressive, it also should contain a source for further study of methods and principles of mechanisms for developing organizational competence of local government officials, that affects the effectiveness of their management activities.

In this context, the important task on the methodology of researching the mechanisms for the development of organizational competence of local government officials is to study their functional features in conditions of social transformation. It ensures the formation of partnerships between public authorities and the society. The effectiveness of problems solution depends on the ability of government officials to involve the public in management activities with different views, to unite them for producing innovative ideas and solutions. Therefore, the organizational competence of such officials contributes to the high quality of tasks resolution at the local level.

The implementation of the outlined tasks is also influenced by the choice of methods for the development of organizational competence of local government officials. Therefore, this scientific research allows to reveal the essence of such methods, characteristics and connections between them.

Keywords: *the complex of scientific approaches, system approach, complex approach, dialogical approach, structural and functional approach, multivectority, social system, conditions of social transformation.*

Проблемні питання дослідження.

У статті досліджується питання використання методологічних основ механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування. Особливу увагу приділено методології державного управління. Тож систематизація наукових праць вітчизняних учених з питань методології досліджень компетентності посадових осіб місцевого самоврядування сприятиме аналізу теоретико-методологічних підходів, які широко використовуються в науковому просторі – системний, діалогічний, компетентнісний, структурно-функціональний. Таким чином ми акцентуємо увагу на значимості такого процесу як багатовекторність для організації управлінської діяльності посадових осіб, сутність якого полягає в тому, що він має бути стійким, відтворюючим, прогресуючим, містити в собі джерело для подальшого вивчення методів та принципів механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, яка впливає на ефективність їх управлінської діяльності.

У цьому контексті важливим завданням методології досліджень механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування є вивчення їх (посадових осіб) функціональних особливостей умовах суспільної трансформації, що забезпечує формування партнерських відносин між публічною владою та громадськістю, уміння посадовими особами залучити до управлінської діяльності громадськість із різними поглядами, об'єднати їх для продукування інноваційних ідей та рішень. Організаційна компетентність посадових осіб сприяє високоякісно виконувати поставлені завдання на місцевому рівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що проблема методології розвитку організаційної

компетентності посадових осіб у публічному управлінні постійно перебуває в полі зору вітчизняних та зарубіжних вчених.

Методологія в перекладі з грец. мови – «methodos» – наука, знання, що означає «сукупність методів і принципів дослідження, які застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання» (Великий тлумачний словник, 2002, с. 214). Методологія будь-якої науки – це вчення про вихідні положення, принципи, способи, засоби, методи пізнання у пояснювальних схемах перетворення дійсності.

Українські науковці в галузі державного управління В. Бакуменко, В. Князев та Ю. Сурмін акцентують увагу на багатогранності поняття «методологія», яке означає взаємний зв'язок та взаємну узгодженість філософських методів пізнання; сукупність методів діяльності; мету, зміст і методи дослідження, підсистему способів принципів, підходів, методів, методик, процедур, технологій державно-управлінської діяльності тощо (Бакуменко, 2003, с. 13 – 14).

Мета статті – розкрити значущість методологічних засад дослідження механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, розкривши поняття «компетентність», стан дослідження цього питання у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження нами буде використовуватися комплекс наукових підходів («підхід» – сукупність прийомів, засобів впливу на кого-небудь або що-небудь; у вивченні чого-небудь (Ожегов, 1999, с. 543), зокрема таких – системний, комплексний, діалогічний, акмеологічний, функціонально-компетентнісний. Так системний підхід (англ. Systems thinking – системне мислення) ми розглядатимемо як один з напрямів методології досліджень, що полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини

елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними. На думку вченого В. Ешбі, система зможе залишатися життєздатною у тому випадку, коли швидко буде адаптуватися до змін навколишнього середовища (Ешбі, 2005, с. 432).

Аналізуючи погляди І. Письменного щодо збільшення різноманітності системи публічного управління як необхідної умови розвитку соціальної системи, можна відзначити, що науковець наголошує на необхідності збільшення можливостей системи задовольняти визначені цілі та цілі інших підсистем, а також індивідів, що пов'язані з нею (Письменний, 2010).

У енциклопедичних виданнях державного управління, система визначається як сукупність елементів, що характеризується структурою, зв'язками та функціями, які забезпечують цілеспрямований розвиток. Головними властивостями системи є структурність, взаємозалежність із навколишнім середовищем, ієрархічність та множинність описів (Словник системного аналізу, 2007, с. 65 – 66).

Однак соціальна система утворюється завдяки спільній меті, розумінню компонентами цієї системи своїх завдань та функцій. Значну роль у цій системі відіграють прямі та зворотні зв'язки, принцип ієрархії, соціокультурні стандарти, зразки поведінки тощо. Відтак, соціальна система характеризується високою спроможністю до самоорганізації, активною діяльністю та адаптивністю.

Системний підхід набув широкого застосування у ХІХ ст., зокрема Толкотт Парсонс, осмислюючи суспільство як специфічний вид системи, визначав його як порядок відносин між людьми, заснований на нормах і цінностях. Автор стверджує, що суспільство – це складна система соціальних елементів – груп, інститутів, індивідів, які наполегливо взаємодіють, однак ця взаємодія спрямовується системами цінностей (Парсонс, 2002, с. 135). Його висловлювання є актуальними нині в умовах суспільної трансформації, яка, торкнулася всіх її аспектів українського суспільства після Революції Гідності 2014 р.

Однак слід зважати на зміну системи особистісних та соціальних цінностей – замість зрозумілих усім універсальних

цінностей, на передній план виводяться індивідуальні цінності, що спричиняє труднощі у досягненні взаєморозуміння та узгодженості управлінських дій у процесі публічного управління. Тому системний підхід, на нашу думку, сприятиме дослідженню механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування цілісно у сукупності відношень і зв'язків між його множинними елементами в публічному управлінні та публічній службі. Так, аналіз теоретичних положень розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування дає можливість систематизувати їх в контексті концепції реформування державного управління в публічне, еволюції сучасного публічного лідерства.

Використання системного підходу до розуміння послідовних змін, які здійснюються у процесі розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, дозволяє розглядати самостійні компоненти процесу не ізольовано, а у взаємозв'язку та взаємодії з іншими феноменами та процесами публічного управління та публічної служби. Разом з тим, системний підхід застосовуватиметься нами для виокремлення нових тенденцій та визначення їх впливу на механізми розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, вивчення зв'язків між ними. Для розуміння сутності трансформаційних процесів у сучасному українському суспільстві потрібно застосовувати також комплексний підхід, що передбачає перехресний розгляд окреслених питань, явищ і процесів крізь призму різних наукових поглядів щодо механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування.

Тому до суб'єктів місцевого самоврядування постає вимога – здійснити постійне забезпечення посадових осіб адекватною професійною, соціально-психологічною та управлінською підготовкою задля удосконалення механізмів розвитку організаційної компетентності.

Застосування комплексного підходу дозволить виявити та проаналізувати засоби/способи/методи дії, які використовуються для самокорекції, розширення можливостей

узгодження та консультування у процесі прийняття управлінських рішень щодо вирішення множинних соціально-економічних проблем посадовими особами місцевого самоврядування у процесі публічного управління та публічної служби.

Комплексний підхід також широко застосовується щодо аналізу й оцінки здійснення публічної політики на регіональному рівні, що передбачає використання методу порівняння для оцінки соціального та економічного ефектів, які здійснюються посадовими особами місцевого самоврядування.

Важливим з методологічної точки зору є встановлення безпосереднього взаємозв'язку між міжнародними стандартами та національними механізмами розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування: стандарти визначають механізми – нормативно-правові, програмно-цільові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, соціально-психологічні та державно-громадського партнерства. Держави можуть обирати ті чи інші механізми залежно від їх соціально-економічних умов, прийнятої моделі публічної політики у цій сфері діяльності, однак основоположним є відповідність національної політики держави міжнародним стандартам.

На основі розглянутих основних міжнародно-правових документів у сфері освіти та місцевого самоврядування, зокрема Конвенції Міжнародної організації праці № 142 про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів (1975 р.), Законів України «Про вищу освіту», «Про місцеве самоврядування в Україні», а також проект закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», можна виділити основні принципи формування публічної політики відносно посадових осіб місцевого самоврядування, вироблені світовим співтовариством та Україною, зокрема, субсидіарності, відповідальності, толерантності, транспарентності. Таким чином, правильно вибудована публічна політика відносно посадових осіб місцевого самоврядування дозволяє досягти високої ефективності в публічному управлінні та публічній службі, а значить, вона є

привабливою формою інвестування держави в людські ресурси.

Діалогічний (полісуб'єктний) підхід направлено на розвиток індивідуальної сутності людини, яка значно багатша, різноманітніша ніж її професійна діяльність, яка має властивість зростати у спілкуванні та взаємодії з іншими. Тому, діалогічний підхід припускає зміни у взаємодії людей, що пов'язуються зі зміною ролей та функцій в органах місцевого самоврядування, утверджуються партнерські відносини, суспільні цінності, комплементарний, командний дух, залучаються етичні важелі у процесі вибору з-поміж множинних варіантів прийняття управлінських рішень.

Основою для застосування акмеологічного підходу є вчення про акмеологію, яке розглядає людину як суб'єкта життєвого шляху і розробляє засоби досягнення особистістю соціальних і професійних вершин. Проблема акмеологічного підходу активно розробляється вченими різних наукових напрямків – зокрема, психологами: Б. Ананьєвим (Ананьев, 1968, с. 336), Н. Вишняковою (Вишнякова, 1999, с. 300); ученими науки державного управління: Л. Гогіною, Р. Науменко, О. Серовим, Г. Тодосовою (Гогіна, 2012, с. 60], Л. Пашко (Пашко, 2011, с. 77–84); В. Бакуменком, С. Хаджирадевою, Л. Гогіною та ін.; науковцями у сфері педагогічних наук – Л. Даниленко, Н. Клокар, Т. Сорочан; ученими у сфері соціальних наук – Е. Афоніним, В. Бакіровим, М. Пірен, Ю. Сурміним; у сфері політичних наук – В. Гошовською, Л. Макаренко, С. Телешуном, І. Рейтеровичем.

Поняття «акме» у перекладі з грецької – це вершина професійності, стабільність високих результатів роботи, надійність. Тож, для розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування працювати професійно означає – взаємодіяти, приймаючи управлінські рішення в умовах трансформаційних змін в суспільстві, опираючись на людські ресурси, здатність проявляти ініціативу, організаційні здібності, готовність аналізувати та піддавати оцінці результати своєї професійної діяльності. Набуті знань з організації управління забезпечують здатність посадових осіб до

нового публічного управління, успішної самореалізації.

Також заслуговують на увагу сучасні наукові підходи, що активно застосовуються в публічному управлінні, а саме: аксіологічний та діалогічний.

Бігун В. С. підкреслює, що основою аксіологічного підходу є «визнання людини найвищою соціальною цінністю», і що у своєму реальному бутті цінностями є динамічні системи (Бігун, 2004, с. 4).

Погоджуючись із наведеною думкою, визначаючи методологічні особливості дослідження механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, зауважимо, що саме цінності виступають необхідною умовою становлення особистості в сучасному соціумі, спрямовують її поведінку та мотивують до морального самовдосконалення професійних здібностей. На думку багатьох вітчизняних науковців, цінності є складовою частиною світогляду особистості та забезпечують високий рівень її адаптації до конкретних умов сучасного життя, які, у свою чергу, детермінують зміну форми її буття в соціальному та предметному світі, де посилюються такі вимоги до особистості як здатність до свободи вибору та самовизначення (Козаков, 2019, с. 288; Карлова, 2017); (Лазарева, Юшкевич, 2016, с. 260; Ларін, 2017, с. 132–139). У контексті науки державного управління цінності визначаються як предмети, що представляють бажання й одночасно явища, процеси, факти дійсності, які не залишають людину байдужою, мотивуючи її діяти цілком певним чином (Енциклопедія

державного управління, 2011, с. 12). Сучасна система цінностей публічного управління базується на певних принципах, серед яких пріоритетними є відповідальність, транспарентність, професіоналізм.

В. Карлова акцентує увагу на духовних цінностях, що відрізняються від інших, є продуктом духовного виробництва, а, отже, належать до феноменів свідомості й виявляються у формі провідних, значущих соціокультурних орієнтирів: ідеалів, норм, символів, образів, почуттів тощо, що зумовлюють духовний розвиток індивіда чи суспільства в цілому. Духовні цінності, на думку вченої, виступають соціально значущими орієнтирами суспільства, важливим чинником його соціально-політичної стабільності й відкривають широкі перспективи для успішних перетворень у країні, стають провідними критеріями її сталого розвитку (Карлова, 2017).

Застосування аксіологічного підходу щодо механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування відіграє значущу роль в реальному суспільному житті. Сповідуючи навіть різні цінності, сучасне українське суспільство може досягнути соціальну консолідацію. Тому створення та закріплення нових цінностей відбувається у соціальній взаємодії, що визначає важливість пошуку нових алгоритмів і методик її оптимізації суспільних відносин.

Нами було застосовано комплекс методів дослідження розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, що представлений нижче у таблиці 1.

Таблиця 1

Методи дослідження розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування

№	Види методів дослідження	Характерні особливості
1.	Діалектичний метод	– Сприяє формуванню цілісного уявлення про закономірності та сутнісні характеристики принципів дослідження; – Сприяє систематизації понятійного поля
2.	Метод аналізу нормативно-правових актів	– Використовується для здійснення аналізу нормативно-правових засад механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування
3.	Метод аналізу, синтезу й узагальнення	– Використовується в процесі дослідження від абстрактного до конкретного та узагальнення, що сприяє з'ясувати стан та особливості механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування
4.	Метод об'єктивності	– Використовується під час аналізу наукових праць, концепцій, феноменів, явищ
5.	Методи анкетування, опитування, інтерв'ювання	– Використовується для виявлення ціннісних орієнтацій посадових осіб місцевого самоврядування
6.	Описово-індуктивний метод	– Сприяє вивченню соціальних процесів шляхом збирання, систематизації теоретичних матеріалів, визначає соціальні взаємозв'язки і відношення в публічному управлінні шляхом спостереження
7.	Метод моделювання	– Застосовується для розробки та обґрунтування концептуальної моделі розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування
8.	Методи аналогії, прогнозування	– Використовується для обґрунтування висновків, рекомендацій дослідження.

Представлений аналіз комплексу наукових підходів та методів дослідження дозволяє сформулювати систему теоретичних положень та висновків дослідження, а також визначити можливості застосування відповідних практик. Однак окреслення деяких проблем розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування, дозволило ствердитися в думці про пріоритетність професійної управлінської підготовки суб'єктів взаємодії у відносинах нового публічного управління.

Особливості застосування функціонально-компетентнісного підходу,

можливе шляхом аналізу поняття «функція», яке є міждисциплінарною категорією, а вживається в різних визначеннях і використовується для характеристики динамічних структур.

Функції управління – це сукупність особливих дій та операцій, які характеризують специфіку управлінської діяльності, цілеспрямованого впливу на зв'язки і відносини людей у процесі життєдіяльності організацій/публічних установ.

У науковій літературі термін «функції» використовується як узагальнююча характеристика напрямку управлінської діяльності, сутності її завдань і цілей.

для моделі громадянського суспільства, яка базується на принципах етатизму – характерним є визнання особливого статусу держави її масштабний вплив на економічну, соціальну й політичну сфери. Для ліберальної моделі громадянського суспільства характерним є обмеження впливу держави на всі сфери його життєдіяльності та звуження її функцій, що обумовлюється суб'єктивним чинником. Отже, якісна функціональність людської діяльності є підґрунтям для життєздатності будь-якої системи, що складається з різноманітних елементів. В. Авер'янов у поняття «функції» закладає глибший зміст, тобто функції покликані охопити й відобразити внутрішню природу, суть діяльності суб'єктів (Авер'янов, 1979, с. 25–26). За Ю. Тихомировим функції характеризують провідний напрям і зміст діяльності суб'єктів (Тихомиров, 1998, с. 47).

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Тож, застосування функціонально-компетентнісного підходу потребує звернутися до аналізу професійних функцій посадових осіб місцевого самоврядування. До класичних функцій посадових осіб місцевого самоврядування – планування, організація, супровід, контроль, додаються нові функції, що відповідають вимогам теперішніх суспільних змін, зокрема: функція концентрації енергії, що означає посадових осіб місцевого самоврядування залучати і надихати, наділяти повноваженнями, підтримувати, спілкуватися тощо (Гуменюк, 2016, с. 139–149).

До особливих функцій механізмів розвитку організаційної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування належать мотиваційна, організаційна, контрольна функції, функцію впливу, планування, розвитку, управління груповою динамікою та функцію виконання організаційного лідерства, які будуть детально розглянуті в наступній статті.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1968. – 336 с.
- Бакуменко В., Князев В., Сурмін Ю. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку. Вісн. НАДУ. 2003. № 2. С. 11 – 27., с. 13 – 14.
- Бігун В. С. Людина в праві: аксіологічний підхід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права». Нац. акад. внутр. справ України МВС України. К., 2004. 19 с., с. 4.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови. / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с., 214 с.].
- Вишнякова Н. [Вишнякова Н. Ф. Креативная акмеология. Психология высшего образования: монография. В 2 т., Т.2 Мн.: 000 «Дэбор», 1999. 300 с.
- Гогіна Л. Р. Науменко, Серов О., Тодосова Г. Творча самореалізація особистості державного службовця: стан та проблеми теоретико-правового забезпечення : наук. розробка К. : НАДУ, 2012. 60 с.
- Гуменюк О. Г., Бриндіков Ю. Л. Психологічний аналіз лідерства та його функцій в організаційній системі державного управління (теоретичний аспект). Університетські наукові записки 2016, № 60, С. 139–149. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2016_4_19.]
- Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Т. 2 : Методологія державного управління. 2011. 692 с. с. 12].
- Карлова В. В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kvvsur.pdf> .
- Козаков В.М. Ментальність українського народу у формуванні морально-ціннісних імперативів сучасної України. Імперативи формування громадянського суспільства і умовах модернізації державного управління України: кол. монограф./ Л.В.Гонюкова, Є.І.Таран, О.М.Петроє та ін.. Київ, НАДУ.2019.288 с.
- Лазарева А. О., Юшкевич Ю. С. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : монографія. Одеса, 2016. 260 с.;
- Ларін С. В. Формування національних цінностей українського суспільства в контексті цінностей об'єднаної Європи. Право та державне управління : зб. наук. праць. Вип. 1 (26). Запоріжжя : КПУ. 2017.С.132–139].
- Ожегов С.И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка : 8000 слов и фразеологич. выражений. М. : Азбуковник, 1999. 944 с., с. 543
- Парсонс Т. Социальная система. О социальных системах. М. : Академический Проект, 2002. 520 с.
- Пашко Л. Професійна освіта державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: акмеологічний підхід. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. 2011. № 3. С. 77–84.

Письменный И. Закон необходимого різноманіття в публічному управлінні URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2010/2010_02\(5\)/10pivrpu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2010/2010_02(5)/10pivrpu.pdf)

Словник системного аналізу в державному управлінні. К. : Вид-во НАДУ, 2007. 148 с., с. 65 – 66.

Тихомиров Ю. А. Курс административного права й процесса. М. : Юринформцентр, 1998. С. 47.

Эшби У. Р. Введение в кибернетику / под. ред. В. А. Успенского. М. : КомКнига, 2005. 432 с.

REFERENCES

- Anan'yev, B. G. (1968). Chelovek kak predmet poznaniya [Man as a subject of knowledge]. L.: Izd-vo Leningrad. un-ta. [in Russian].
- Bakumenko, V., Knyazyev, V., & Surmin, Y. (2003). Metodolohiya derzhavnoho upravlinnya [Methodology of public administration]: Problemy stanovleniya ta podal'shoho rozvytku. Visn. NADU. № 2. [in Ukrainian].
- Bihun, V. S. (2004). Lyudyna v pravi: aksiolohichnyy pidkhid [Man in law: an axiological approach]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.12 «Filosofiya prava». Nats. akad. vnutr. sprav Ukrayiny MVS Ukrayiny. K. [in Ukrainian]. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (2002). [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. / ukl. i hol. red. V. T. Busel. K., Irpin' : VTF «Perun» [in Ukrainian].
- Vyshnyakova, N. (1999). Kreatyvnyaya akmeolohyya. Psykholohyya vyssheho obrazovannya [Creative acmeology. Psychology of higher education] : monohrafiya. V 2 t., T.2 Mn.: 000 «Débor». 300 s. Belarus.
- Hohina, L. R. Naumenko, Syerov O., & Todosova H. (2012). Tvorchy samorealizatsiya osobystosti derzhavnoho sluzhbovtstva : stan ta problemy teoretyko-pravovoho zabezpechennya [Creative self-realization of the personality of a civil servant: the state and problems of theoretical and legal support]: nauk. rozrobka K. : NADU. [in Ukrainian].
- Humenyuk, O. H., & Bryndikov, Y. L. (2016). Psykholohichnyy analiz liderstva ta yoho funktsiy v orhanizatsiyakh systemy derzhavnoho upravlinnya (teoretychnyy aspekt) [Psychological analysis of leadership and its functions in organizations of public administration (theoretical aspect)]. Universytet's'ki naukovy zapysky 2016, № 60, S. 139–149. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2016_4_19. Ukraine.
- Entsyklopediya derzhavnoho upravlinnya (2011). [Encyclopedia of public administration: in 8 volumes / scientific-ed.] : Metodolohiya derzhavnoho upravlinnya. [in Ukrainian].
- Karlova, V. V. (2016). Dukhovni tsinnosti v strukturi natsional'noyi samosvidomosti : ukrayins'ki realiyi [Spiritual values in the structure of national self-consciousness: Ukrainian realities] Retrieved from <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kvvsur.pdf> (data zvernennya 09.06.2020). [in Ukrainian].
- Kozakov, V. M. (2019). Mental'nist' ukrayins'koho narodu u formuvanni moral'no-tsinnisnykh imperatyviv suchasnoyi Ukrayiny. Imperatyvy formuvannya hromadyans'koho suspil'stva i umovakh modernizatsiyi derzhavnoho upravlinnya Ukrayiny [The mentality of the Ukrainian people in the formation of moral and value imperatives of modern Ukraine. Imperatives of formation of civil society and conditions of modernization of public administration of Ukraine] : Kol. monohraf. Kyiv: NADU. [in Ukrainian].
- Lazareva, A., & Yushkevych, Y. (2016). Moral'no-etychni tsinnosti hromadyans'koho suspil'stva [Moral and ethical values of civil society] : monohrafiya. Odesa, [in Ukrainian].
- Larin, S. V. (2017). Formuvannya natsional'nykh tsinnostey ukrayins'koho suspil'stva v konteksti tsinnostey ob'yednanoi Yevropy [Formation of national values of Ukrainian society in the context of the values of a united Europe]. Pravo ta derzhavne upravlinnya : zb. nauk. prats'. Vyp. 1 (26). Zaporizhzhya : KPU. S.132–139. [in Ukrainian].
- Ozhegov S.Y., & Shvedova N. YU. (1999). Tolkovyy slovar' russkoho yazyka [Explanatory dictionary of the Russian language]: 8000 slov y frazeolohykh. vyrazhenyy. M. : Azbukovnyk., [in Russian].
- Parsons, T. (2002). Sotsyal'naya systema. O sotsyal'nykh systemakh [Social system. About social systems]. M. : Akademicheskyy Proekt. [in Russian].
- Pashko, L. (2011). Profesiyna osvita derzhavnykh sluzhbovtstv ta posadovykh osib mistsevoho samovryaduvannya: akmeolohichnyy pidkhid [Professional education of civil servants and local government officials: acmeological approach]. Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny. [in Ukrainian].
- Pys'mennyy, I. (2010). Zakon neobkhidnoho riznomanit'tya v publichnomu upravlinni [The law of necessary diversity in public administration]. Retrieved from [http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2010/2010_02\(5\)/10pivrpu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2010/2010_02(5)/10pivrpu.pdf). [in Ukrainian].
- Slovnyk systemnoho analizu v derzhavnomu upravlinni. (2007). [Dictionary of systems analysis in public administration]. Kyiv: Vyd-vo NADU. [in Ukrainian].
- Tykhomyrov, Y. A. (1998). Kurs admynstratyvnoho prava y protsessa [Course of administrative law and process]. M.: Yuryinformtsentr. [in Russian].
- Eshby, U. R. (2005). Vvedenye v kybernetyku [Introduction to cybernetics] / pod. red. V. A. Uspenskoho. M.: KomKnyha. [in Russian].

Dzega Vladimir

Ph.D. student, <https://orcid.org/0000-0003-2745-4187>, v_dzega@ukr.net

Стаття надійшла / Article arrived: 10.07.2021

Схвалено до друку / Accepted: 28.08.2021